СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 166. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 18 липня, 1934. VOL. XLII. No. 166. Jersey City, N. J., Wednesday, July 18, 1934. THREE CENTS.

СТРАЙКОВИЙ РУХ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ РОЗРОСТАЄТЬСЯ

ЖИТТЯ В САН ФРАНСІСКО СПАРАЛІЖОВАНЕ.

Страйкарі дозволяють підвозити до міста лише харчі.

САН ФРАНСІСКО. — Ґенеральний страйк спаралізував життя міста. Вся комунікація в місті припинена. Але страйковий комітет дав наказ своїм пікетам не перешкаджати перевозови харчів до міста. Населення покищо не дуже терпить на брак поживи, хоч і відчувається вже певна недостача її.

Порядок у місті підтримує поліція та змобілізована національна ґвардія з тенками, гарматами й скорострілами. До значних заворушень не прийшло, хоч і помічаються випадки, коли агітатори закликають страйкарів до заворушень. Становище в місті напружене й годі сказати, чи довго пощастить місцевими силами утримувати спокій.

СЕНАТОР ВАҐНЕР ХОЧЕ НЕДОПУСТИТИ ДО СТРАЙКУ.

ПОРТЛЕНД (Ореґон). — Одна юнія за одною ухвалюють розпочати ґенеральний страйк для підтримки домагань портових робітників, які страйкують таксамо, як і в Сан Франсіско. Місто готується до загального страйку.

Невеликі надії покладають на місію сенатора Ваґнера, який летить з Ню Йорку сюди, щоби взяти на себе посередництво між представниками робітників і підприємцями.

НЕ ХОЧУТЬ ЗАГАЛЬНОГО СТРАЙКУ.

СІЕТЛ. — Робітничі юнійні лідери стараються недопустити до загального страйку юнійного робітництва в місті. До юній звернулися страйкуючі портові робітники за підтримкою. Та лідери пам'ятають, як у 1919 р. не вдався загальний страйк, бо на пятий день страйку деякі юнії виломилися й стали до праці.

Той страйк не поліпшив, а погіршив становище юнійного робітництва в місті. Дрібні непорозуміння між страйкуючими й неюнійними страйколомами тепер трапляються час від часу в місті, але назагал страйк портовиків проходить спокійно.

ПРОЛОМ СЕРЕД ТКАЦЬКИХ ЮНІЙ.

БІРМІНҐЕМ (Алабама). — Кілька льокальних юній відмовилися приєднатись до загального страйку ткачів в Алабамі, а тому думають, що загального страйку в цій промисловости не буде. Лідери страйкарів сподіваються, що з 35,000 ткачів в Алабамі на страйк вийдуть 20,000.

Деякі волоконні фабрики, в яких робітники вийшли на страйк, замкнено на неозначений час і вони не переговорюють зі страйкарями.

СТАРАЮТЬСЯ НЕДОПУСТИТИ ДО СТРАЙКУ.

МІНЕАПОЛІС.—Представник федерального департаменту праці, Донінґен, старається довести до порозуміння між представниками юній шоферів вантажних авт та підприємцями. Юнії виставили домагання поліпшення умовин праці, й коли не дійде до порозуміння між ними й підприємцями, то на страйк вийдуть 6,000 шоферів.

Представники юній сподіваються, що їх підтримають інші юнії. В місті покищо спокій.

МОЖЛИВІСТЬ ЗАГАЛЬНОГО СТРАЙКУ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Страйк портових робітників на побережу Тихого океану готовий перекинутися й на атлянтійське побереже. Представники портових робітників у Ню Йорку вже виробили домагання про поліпшення умовин праці й тепер хочуть стрінутися з представниками підприємців, щоб ці домагання обговорити.

Коли не прийде до порозуміння, то можна сподіватися проголошення страйку портових робітників, які будуть кликати інших робітників підтримати їх домагання. Переговори про ґенеральний страйк уже розпочалися між лідерами портових робітників та ріжними юніями.

Між іншим уже закінчено приготування до страйку вісімнацятьох тисяч юнійних робітників в одежній промисловости.

АРЕШТОВАНІ ЗА ВБИВСТВО СТРАЙКОЛОМІВ.

ҐЮСТОН (Тексас). — Поліція арештувала двох білих та одного Ніґра за вбивство трох Ніґрів страйколомів, які їхали на працю при місцевім каналі. Страйкарі відкликали пікетування пристані в каналі, щоб уникнути сутичок з поліцією.

НЕ ЧУВ РОЗМОВ ПРО ВІЙНУ.

НЮ ЙОРК. — Сюди повернувся з Европи президент колюмбійського університету, д-р Н. Ботлер. Він каже, що не чув в Европі розмов про війну, хоч на ділі всі европейські держави нестримно зброяться.

Ботлер сподівається, що решта европейських держав, які ще зберігають золоту валюту, відмовляються від неї скоро й зійдуть із золотого мірника.

ЗГИНУВ НА ОЧАХ ТРОХТИСЯЧНОГО НАТОВПУ.

Артур Суза, 24 літ, скочив з літака в Ошен Сіти, Н. Дж., з легкопадом на очах 3,000 натовпу людей. Сильний вітер відніс його на море. Хоч його з води вратували ще живим, він усетаки не витримав тяжкого удару об воду й помер у шпиталі.

НОВЕ ПРО Т. ШЕВЧЕНКА.

В Оренбурґу знайдено в архівах документи про перебування Т. Шевченка на засланню в орській кріпості. До цього часу цих документів не знали й думали, що не вдасться знайти їх слідів. Там десь повинні би бути й особисті річи Т. Шевченка, про які неораз згадували ріжні особи, але яких знайти ще не пощастило, коли вони не пропали цілком.

ХТО ПРАВИТЬ НИНІШНЬОЮ РОСІЄЮ.

Московський большевицький уряд зліквідував колеґію народнього комісаріяту тяжкої індустрії. На місце колеґії призначені заступниками народнього комісара для тяжкої індустрії такі „товариші": 1) Ґр. Пятаков (син жидівського київського нафтового банкира), той сам, що в морі української крови в січні 1918 р. заводив большевицький лад на Україні; 2) М. Мойсейович Каґанович і 3) Мойше Львович Рухімович. Цей останній став уповноваженим цілої продукції вугля, нафти і т. д.

ЖАХЛИВИЙ ЗЛОЧИН.

В Малковичах коло Львова жила 71-літня Марія Марковська, про яку говорили, що вона має багато грошей. Недавно нічю хтось вдерся до її хати, вбив Марковську сокирою й ограбив, а щоб затерти сліди злочину, підпалив хату, яка разом з тілом згоріла до тла. Підчас слідства виявилося, що вбивства доконав місцевий парубок Марко Баспара, якого й арештувала поліція та відставила до судових арештів.

МІСТО, ЩО ПОСТІЙНО ПЕРЕВОЗИТЬСЯ.

Як є в Канаді яке місто, що має 30,000 мешканців, то ніхто не сміє його легковажити. Воно важне і на мапі і в промислі чи торговлі, і в політиці. Та є в Канаді одно таке місто, що воно ні на мапі не зазначене і не має значіння ні в торговлі, ні в промислі, ні в політиці. Оповідає про нього інспектор сіпіярської поліції, Мек Вей зі Содбори. Він каже, що вантажними потягами через Содборі перекрадаються в протягу року 30 тисяч бездомних бурлак. Стільки бодай спинила була поліція. Переїжджають переважно лише тому, щоби на місці не сидіти. Ідуть наосліп, не знаючи, куди і за чим. Минулого року 11 з них згинуло, попавши під колеса. Поліція спинила була в протягу року 6 жінок. Раз знайшов поліцай у вагоні маму з 5 дітьми; вагон їхав з Оттави до Кенори. В теперішню пору сидять у Содборі дві молоді жінки зі своїми чоловіками, припинені в Чапльо. Між бездомними бурлаками минулого року були лікарі, дентисти і один священик. „Сумно дивитися, що незвичайно велике число переїжджаючих є молоді хлопці", говорив Мек Вей.

14 ЛІТ ФАЛЬШУВАЛИ БЕЗКАРНО ГРОШІ.

В Ґановері (Німеччина) викрила поліція велику шайку фальшивників, що від 1920 р. фальшувала й пускала в обіг 100 і 10-маркові банкноти. До згаданої шайки належали 12 осіб, з яких 7 фальшували гроші, а 5 пускали їх в обіг. Всіх членів шайки арештували, а законспіровану друкарню зліквідовано. За здогадними обчисленнями, шайка пустила в обіг більше як 8 тисяч фальшивих стомаркових і коло 20 тисяч десятьмаркових банкнотів. Фальсифікати були дуже добре виконані і лише фахівець міг відріжнити їх від правдивих.

ПОДВІЙНЕ НЕЩАСТЯ.

Недавно тому приїхав до Будапешту великий мандрівний цирк, що разтаборився в одному з міських городів. Підчас вечірної програми трапився жахливий випадок. В часі карколомних пописів трох акробатів усі вони впали на землю з висоти 14 метрів, і так сильно потовклися, що небаром померли. Між публикою вибухла з того приводу страшна паніка. В одній хвилині завалилася трибуна й придавила кількадесять глядачів. Дві жінки задавили люди ногами на смерть, а кільканацять осіб смертельно поранилися.

І ҐУЦУЛИ МАЮТЬ ОКРЕМУ ҐАЗЕТУ.

В Коломиї почав виходити двотижневий часопис, присвячений справам Гуцульщини, „Гуцульське Слово". Зелена Гуцульщина, подібно як і Лемківщина, має також свій український національний часопис.

ТІ, ЩО ХОТІЛИ ОКРЕМОГО ЕПИСКОПА.

Довідуємося з певних жерел, що головним „сотворителем" окремого епископства на Лемківщині був адв. із Криниці, д-р Гнатишак і компанія. Він з д-ром Сьокалом, адвокатом з Горлиць, їздили минулого року до міністерства освіти у Варшаві, щоби Лемки дістали окремий буквар. Вчора ширили оба на Лемківщині релігійну сварню, щоби скріпити вигибаючу „русскость" на Лемківщині, сьогодні захочеться їм окремого „біскупа". А що буде завтра?

А з того Лемкам така користь, що замісць єднатись, організуватись економічно і національно, один на другого цькують, а все з вини ріжних Гнатишаків, що баламутять темних людей, і чим більше за ними нарід іде, тим більше попадає через те у ще більшу біду.

ВІДКРИТО ПІДМОРСЬКИЙ КОНТИНЕНТ.

Англійська наукова експедиція викрила, що між Індією й островом Мадаґаскаром та Африкою існував колись континент, який ті части світа лучив. Наслідком вульканічних потрясень він запавсь, а на його місце повстав Індійський океан. З дна океану знімають ся десять тисяч стіп високі гори, яких шпилі знаходяться 1,000 стіп під поверхнею води. До заключення, що ті части світа колись були злучені, учені прийшли на основі порівнань, геольоґічної будови і ростин, які є подібні як в Африці так і в Індії.

ВЕЛИЧАВІ СТРІЛЕЦЬКІ ПОМИНКИ В СТАНИСЛАВОВІ.

Підчас Зелених Свят улаштовано в Станиславові величавий похід на стрілецькі могили. Він був може навіть величавіший як у Львові. Взяли в ньому участь кількацять тисяч громадянства, передусім зорганізованого селянства, навіть з інших повітів. Кожний зорганізований гурт ніс вінець. Було їх 218, багато плетених з тернини. Усе відбулося в найбільшим ладі.

ЗАВЗЯТІ УКРАЇНЦІ.

Урядова „Ґазета Польска" подає, що в Товмачнині (коло Станиславова) в селі Лецьке Українці висипали могилу на честь полеглих. Старці і діти полягали довкола могили, щоби поліція не могла її розкопати. Вони лежали так 24 годин. Тоді поліція рішила усунути їх силою. Та з гурту посипалось на поліцію каміння. Один поліціянт тяжко ранений. Поліція дала сальву з повітря. Щойно при помочі війська зі Станиславова усунули сторожу і могилу розкопали.

ВИКРАДЕНИЙ ПЕРЕД 30 РОКАМИ СИН ВЕРНУВСЯ ДО СВОЇХ БАТЬКІВ.

В Бронсвику пропав був батькам перед 30 роками хлопчик, якого хтось украв. Цими днями приїхала до містечка, де жили ті батьки, спортова дружина і мати по знаках на шиї пізнала між грачами свою пропащу дитину.

ДОМІНІЯЛЬНИЙ МІНІСТЕР ТУРИСТИКИ.

В канадійськім сенаті зголошено проект створення міністерства туристики в домініяльнім уряді. Минулими роками дохід від чужоземних, головно американських туристів стояв на третьому місці в буджеті домінії. Та ледви, чи стілки туристів можна сподіватися відтепер, бо вже можна явно пити в Злучених Державах, і то значно дешевше ніж у Канаді.

ЦИБУЛЯ — ЛІК ПРОТИ ЦУКРИЦІ.

Недавно ствердили два визначні лікарі, що витяг (екстракт) з цибулі обнижує скількість цукру у крові. Переведені досліди виявили добродійний вплив навіть невеликих давок витягу зі звичайної цибулі на цукрову та взагалі вуглеводнеу господарку людського орґанізму. Не тільки витяг з цибулі, але й споживання сирої цибулі скріпляє організм й усуває ріжні недомагання. Тому деякі народи, як напр. Жиди, споживають цибулю у великій скількости й добре на тім виходять. Цибуля, це природній і дешевий лік.

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ПЕРШИМИ.

В Едмонтоні відбувся фестиваль шкільних дітей едмонтонської шкільної округи. Участників фестивалю було 470. Першу нагороду за найкраще виведення національних танків здобули українські діти зі шкільного дистрикту Джек Пайн Ґров (Елдорена). Як нагороду взяли пуґар і найвище признання. Українські діти зі школи Ґвайтмад взяли пуґар (першу нагороду) за хоровий спів, і третю нагороду за танців. В обох групах діти були від 10 до 15 літ. Усі виступали в гарних українських одягах.

ЧЕХІЗАЦІЯ ПІДКАРПАТТЯ ЙДЕ ПОВНИМ КРОКОМ ВПЕРЕД

УЖГОРОД (Підкарпаття). — „Свобода" містить допис із Севлюша про чехізацію Підкарпаття. У тім дописі читаємо між іншим таке:

Ми радимося, кричимо, протестуємо, боремося за своє, за розвій української школи, а інші тихенько підкопують нашу рідну школу по всіх закутинах Рідного Краю. Чехізація шалено, терором, агітацією, повним кроком іде вперед. По всіх наших селах ведеться між українським народом явна або скрита агітація за чеську школу. „Подкарпатска Рус є наша" — говорять наші „опікуни, братя" Чехи і свобідною рукою ведуть чорну працю. От шкільним інспектором севлюської округи є Чех. Коли подумаємо педагогічно, то чи може бути слово про розвій нашої школи під веденням нашого противника Чеха? Чи йому лежить на серці розвій нашої школи? Чи може провадити інспекцію, поправляти науку той, що не знає і не розуміє нашої мови? Тепер лиш один чеський інспектор, потім може два, а може й три. Тепер один директор гімназії Чех, а потім буде і в Ужгороді, чи може й деінде. Тепер маємо „мало" чеських шкіл, але незабавом матимемо в кождім селі...

ЗАМАХ З ПОЛІТИЧНОЇ ПІМСТИ.

ЖОВКВА (Західня Україна). — Невідомі люди стрілили двічі з револьверу до спальні Антона Гумена, бувшого директора Повітового Союзу Кооператив і голови надзірної ради місцевого українського банку. Одна куля поцілила дир. Гумена в околицю серця. Відвезено його у важкому стані до загальної лічниці. Догадуються, що замах зроблено головно з політичної, а може й особистої пімсти.

ДБАЮТЬ ПРО СВІЙ БИЗНЕС.

УЖГОРОД. — „Подкарпатскі Гласи", газета, яку видають Чехи на Підкарпаттю для оборони своїх інтересів, лямentує, що Українці бойкотують чеські заведення, бо от у Драгові, де грало чеське кіно Клудськаго, не зайшов до кіна ні один Українець. Нарікають, а забувають, що ні одного Чеха не видно ніколи на українських підприємствах, концертах, представленнях чи святах. Зате видно їх на мадярських і жидівських подібних підприємствах.

БЮРО БАЛТІЙСЬКИХ ДЕРЖАВ.

РИҐА (Латвія). — Естонія, Латвія і Литва рішили оснувати одно спільне бюро для оборони спільних інтересів і пропаганди Балтійського Союзу.

ПОБРАТИМИ: СОЦІЯЛІСТИ І КОМУНІСТИ.

ПАРИЖ. — Соціялісти приняли пропозицію комуністів, щоби створити один спільний фронт для „боротьби з фашизмом і для охорони праці й демократії".

ТАКИ ЗАПОВІДАЮТЬ НОВИЙ ГОЛОД У СССР.

ЛОНДОН. — Голод у наступну зиму буде в СССР більший ніж у попередніх роках. Так твердить часопис „Морнінґ Пост". І подає далі, що Міжнародний Червоний Хрест міг би організувати допомогу голодуючим під Совітами, але Совіти до цього не допускають і стоять далі на тім, що в СССР нема ніякого голоду. А голод, пише „Морнінґ Пост", є, і то головно через вивіз збіжа Совітами за границю та через провал колективізаційного експерименту.

СТУДЕНТИ ПРОТИ НАЦІВ.

БЕРЛІН. — Яких 1,000 студентів університету в Ґетінґен, зорганізованих у студентські організації давнього типу, збунтувалися проти нових розпорядків наців. Головно були обурені тим, що наці палили студентські шапки, які студенти-багатирі носили звичайно й по скінченню університету, щоби тим відріжняти себе клясово від інших. А це обурювало головно робітників.

З приводу того бунту арештовано 10 студентських провідників і припинено тимчасово діяльність студентських організацій.

ЧОГО НІМЦІ НАДІЮТЬСЯ.

БЕРЛІН. — Читаючи німецькі газети, знаходимо там такі твердження: до жовтня у Франції вибухне певно революція, а в Злучених Державах вже так якби малося до діла з комуністичним переворотом, чого доказом являється ґенеральний страйк над Пацифіком.

НЕ ХОЧУТЬ ЖИДІВ.

МІНХЕН (Німеччина). — Прогулькова місцевість Файдафінґ, яка має найкраще голфове поле в цілій Німеччині, оголосила на дорогах, які ведуть до міста, що „Тут Жидів не потребують". А молодь міста відбула недавно параду зі співами проти Жидів та з плякатами, на яких видніли такі написи як „На ґак з Жидами".

ВСЮДИ НЕСПОКІЙ.

БАРЦЕЛЬОНА (Еспанія). — У вуличній новій сутичці між фашистами і радикалами одну особу вбито, а багато осіб ранено.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ДОБРИЙ АМЕРИКАНІЗМ"

Головний адміністратор „Найри", ґенерал Джансон, у своїй промові, виголошеній перед „Пасифік Адвертайзінґ Клоб'с Конвеншон", сказав у справі страйків і крівавих конфліктів, які виринають із того приводу, таке:

„Це не є ніякий бизнес, і це не є добрий американізм, а тільки божевілля, коли кажемо, що якась ґрупа наших людей не може засісти коло одного стола без насильства й проливу крови. Страйки є конечним лихом, але подібним до війни, бо не приносять нікому нічого доброго, хіба кровопролиття та підбиті очі. З другого боку, неохота працедавців засісти до стола з представниками їх робітників є останком економічного варварства".

Мабуть оте „засісти коло стола" спонукало ґенерала піднести теж голос і в справі Гітлерового насильства, вважаючи варварством розправу Гітлера зі своїми противниками. Не будемо одначе входити ближче в те, що змусило ґенерала Джансона в тих часах, коли він має стільки клопотів з „Найрою" в Америці, забирати ще слово в справі Німеччини і Гітлера й завдавати клопоту департаментови стейту на ріжні виправдання. Нас інтересує „добрий американізм" ґенерала Джансона. З ним не важко кождому погодитися. Але як глядіти тепер на ті реальні факти, які товаришать „доброму американізмови"? А ті факти говорять, що в часі, коли ґенерал Джансон виголошує ті гарні слова, таки „економічне варварство" бере верх і ллється по ріжних містах Америки робітнича кров. Кождого дня падають один чи кілька робітників трупом задля „економічного варварства". І може дійти кождої хвилі до того, що число тих трупів зросте денно до соток. Навіть такий ґенеральний страйк у Сан Франсіско може легко довести до такої траґедії. Хто тільки трохи визнається на таких конфліктах, цей не може сумніватися, що може до цього прийти. А щоби до таких траґедій не доходило, то треба повзяти рішучі міри. Гітлер поступив по свому, коли волів, щоби згинули сімдесять кілька людей, ніж мають підчас бунту згинути тисячі й більше. Ґенерал Джансон критикує його за це. Добре, але чи сам він дійсно подає якісь нові способи, щоби забезпечити Америку перед тим, щоби не ллялася кров, вправді не на приказ якогось там Гітлера, але задля тих багатьох, що репрезентують, як каже ґенерал Джансон, часи „економічного варварства" й навіть не хочуть засісти з робітниками до переговорів? „Добрий американізм" залишиться таки гарною фразою, як за нею не піде сильна рука, яка не злякається повзяти і найсильніші міри, щоби знищити „економічне варварство".

НЕ НАРІКАЙМО НА ТЯГАРІ

Так складалося цілими віками наше життя, що ми завжди були гнетені та визискувані чужими. Усі ті тягарі, які на нас накладано, не йшли на нашу користь чи в користь наших дітей, чи знову в користь нашої національної ідеї. Навпаки, наші тягарі підносили в силу наших ворогів, і то на те тільки, щоби вони могли нас іще більше гнобити і визискувати. Не зважаючи на це, ми ті тягарі несли і несли їх нераз навіть без найменшого спротиву.

Та інакше мається справа, коли нам приходиться нести свій власний тягар, тягар свойого народу. Тут ми зараз відчуваємо навіть найменший тягар; ми маємо до нього упередження, ми нарікаємо на нього. А чейже життя поневоленої, недержавної нації не може мати виглядів на ніяку світлу будучність, коли кожний член тої нації й вона як цілість не будуть спосібні і готові понести відповідні тягарі за свою справу, коли „нести тягар один за одного" не стане правилом, мірилом благородности й ідейности людини. Бо тільки так вихована суспільність зможе видавати все нових борців, котрі жертвуватимуть навіть своїм життям для інших, для будучих поколінь, для світлої будуччини нації. Хто має перед очима оту властиву користь, ідеал нації, тоді й найтяжчі тягарі не будуть заважувати.

Те нарікання на несення тягару перенеслося на кожду ділянку нашого життя. І якжеж ми можемо бути готові понести якийсь більший тягар, якусь більшу жертву для добра нації, коли ми навіть не є готові понести нераз дрібний, незначний тягар. От возьмі наприклад нашу обґанізацію — Український Народний Союз. Цього року ми ведемо Ювилейну Кампанію за приєднування нових членів. Та кампанія не поступає вперед так, як це повинно би бути. А якіж причини цього? — спитаємо. Попри матеріяльну крізу, почуєте завжди, найважнішою перешкодою у вербуванню нових членів є, мовляв, тягарі, вищі оплати.

А чи навіть якби в Українськім Народнім Союзі були якісь дрібні тягарі, яких не треба поносити в американських асекураційних орґанізаціях, то чи не варта їх понести, як хто дорожить українською справою, як кому мило, щоби була своя орґанізація, своя рідна ґазета? Чи для такої ідейної орґанізації, якою був і є наш Український Народний Союз, не вартує поносити нам деякі тягарі задля вищої цілі, задля отого всього, що У. Н. Союз зробив, чи готов зробити для здійснення наших ідеалів тут в Америці і там на рідних землях?

А на ділі тих тягарів нема, бо справа виглядає так, що У. Н. Союз дає своїм членам з матеріяльного, товариського, духового й морального боку більше, ніж дає яканебудь інша орґанізація в подібних обставинах і за такі зобовязання, які накладає У. Н. Союз. Якби ми це розуміли, то цілком певно Ювилейна Кампанія не представлясяб так бідно, як вона тепер представляється.

Якби ми доцінювали оті великі користи, які маємо з У. Н. Союза як члени орґанізації і як члени української нації, тоді вже саме наше патріотичне почуття наказувалоб нам напружити всі сили, щоби доповнити ряди Союза новими силами, новими членами. Тоді ми цілком не звертaлиб уваги на ті „тягарі", що то їх поносимо задля того, щоби мати ґазету, щоби мати конвенцію, чи щоби давати допомоги на випадок нещасливих приключок, чи давати дещо на наші культурні чи гуманітарні цілі. Саме задля тих „тягарів" ми повелиб якнайсильнішу аґітацію, щоб орґанізація з такими благородними „тягарами" якнайдовше удержалась.

Осягнути те можна. Та не лише статтями чи закликами Головного Уряду, але спільними змаганнями всього членства й цілої нашої іміґрації. Тільки тоді Ювилейна Кампанія У. Н. Союза увінчається успіхом, себто перемогою великої ідеї.

Дмитро Галичин.

БОРОТЬБА ЗА ВЛАДУ В НІМЕЧЧИНІ

(Від кореспондента „Свободи" з Европи).

II.

Драконськими заходами Гітлер здавив „другу революцію", що загрожувала його власній диктатурі. Гітлер переміг. Але чи не є це Пиргова перемога? Колись у давнині воював епірський король Пирг з Римлянами. Після кількох перемог, у яких він стратив багато свого війська, Пирг сказав: „Ще одна така побіда, і я лишуся без війська".

Відносини в Німеччині під владою Гітлера склалися так, що цей режім не може сповнити тих обіцянок, які Гітлер давав направо й наліво перед своїм приходом до влади. В Німеччині Адольфа Гітлера є міліони безробітних, господарська кріза не ослабла, доріжня росте, німецька валюта стоїть перед катастрофою. Про стан німецького народнього господарства можемо скласти собі уяву з того, що Німеччина відмовляється платити навіть приватні борги в чужих державах. Це є фінансовий банкрот.

В таких умовинах можемо зрозуміти, чому в народніх масах Німеччини нема спокою й задоволення. Проти „саботажників і критиків" промовляв незадовго перед останніми крівавими подіями один із чільних провідників німецького національ-соціялістичного руху, міністер Ґебельс. Як бачимо, „критика" супроти Гітлерового режіму в Німеччині зайшла так далеко, що „критики" хотіли перейти від слова до діла.

Після наглих розстрілів ударницьких отаманів міністер державного війська в Німеччині видав такий приказ: „Провідник сам заатакував зрадників та бунтарів і їх розгромив. Збройна сила, що належить цілому народови, далека від внутрішньої політичної боротьби і віддячить йому (Гітлерови) відданістю й вірністю". Міністер війни Бльомберґ прогосив, що державне військо буде в добрих відносинах з новими „ударними відділами".

Цей короткий приказ Бльомберґа кидає світло на положення в Німеччині. З цього виходить, що Гітлер переміг противників у власній партії головно завдяки прихильній позиції правильного німецького війська. Нині Гітлер робить „чистку" між своїми ударниками і творить нову партійну армію. Але вже тепер видко, що він не хоче, щоб ті нові ударницькі відділи політикували. Гітлер виразно **заборонив** усім ударникам обговорення й критику своїх наказів і діяльности. Хто не послухає, буде строго покараний.

В тому напрямі політики, що переміг у Німеччині, є дещо подібне до відносин, які панують під владою Сталіна в СРСР. В Берліні, як і в Москві, нема вільної преси, нема критики, нема вільного громадського життя. Сталін заборонив дискусію в комуністичній партії, і сама партія стала знаряддям для виконання волі свого провідника. Також Гітлер недавніми розстрілами своїх отаманів хоче вирвати з коренем усяке „вільнодумство". Російське „молчать і не разсуждать" — німецьке "stramm stehen und Maul halten" — це та метода, на якій врешті спирається кожда диктатура.

Зближення Гітлера з німецьким державним військом указує на те, що він відходить від мас своєї власної партії і хоче спиратися головно на військову силу. Чи буде армія надійною підпорою для диктатури Гітлера? Це буде залежати в значній мірі від політики диктатора. Німецька армія складається з консервативних елементів. Гітлер своєю розправою над отаманами, які хотіли „другої революції", доказав, що він не бере поважно програми своєї власної партії. Терором проти правих — монархістів і католиків — Гітлер хоче усунути з дороги своїх можливих суперників у боротьбі за військову диктатуру. Найвизначнішого кандидата монархістів на військову диктатуру, Шляйхера, вбито, другого — ґенерала Гаммерштайна — Гітлер звелів заарештувати. Боротьба ще не скінчена, і можна сподіватися, що ще покотяться голови...

Наслідки цієї внутрішньої війни в німецькім народі не будуть корисні для німецької держави. Диктатура й терор ослабить силу Німеччини, пролита кров німецьких громадян не підсилить національної єдности в народі, лише навпаки: збудить іще більшу ворожнечу і ненависть між поодинокими напрямами, партіями, ґрупами й клясами.

В. Р.

БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПРОТИ МОСКОВСЬКИХ АҐЕНТІВ

Кілька тижнів тому поскаржився у великій промові Постишев, що його селькорів, робкорів, а навіть юнкорів по школах бють, палять і переслідують усякими засобами. На скарги московського сатрапа Центральний Комітет КП(б)У поспішив видати указ з I. VI—34, в якім між іншим говориться: „Зріст політичної та продуктивної активности робселькорів викликав і зріст переслідування їх рештками куркульських елементів при потуранню з боку партійних опортуністів та бюрократів. Випадки переслідування мають місце передусім там, де партійні орґанізації та орґани прокуратури залишають без уваги заклики до помочі робселькорів і не боронять їх. Багато часописів не знають досить своїх кореспондентів і не боронять їх. Особливо обурюючі випадки масового переслідування селькорів було стверджено в районі Золотоноші на Київщині, де їх переслідувано безкарно цілий рік. Куркульські аґенти убили в цім районі селькора Павла Гвоздя. В селі Стара Слобідка голова колхозу, Вітер, бив селькорів. Голова мізіхайлівського колхозу, Лука Козюра, не давав селькорам їсти. В цурупянськім районі, на Одещині, куркульські елементи осягли виключення селькора Чиненого, покликаючись на те, що він нібито петлюрівець. У районі лебединськім, на Харківщині, ґрупа куркулів, що мала своїх людей на почті та в редакції ґазети, переслідувала селькорів та робила на них наклепи, і добилася засуду найактивнішого селькора, Ол. Холодія. Ворожі елементи пролазять навіть у ряди селькорів і надуживають тоді свого становища, щоб ударемнювати заходи уряду і партії та дискредитувати людей справді відданих партії. Тому партія жадає від орґанів прокуратури збільшити охорону селькорів перед переслідуваннями та карати кождого винуватого. Опортуністи та бюрократи в рядах партії, що потурають переслідуванням селькорів та не звертають на них уваги, мусять бути також покарані". („Вісті", 14.VI—34).

Щоб гідно оцінити цю геройську самооборону українського населення перед московськими аґентами, не можна ні на хвилину забувати, в якім страшнім становищу воно тепер перебуває.

(Укбюро, Женева).

Г. Ф.

КОНТРАБАНДА

(Оповідання).

(1)

Винарня Серба Дулібача при Сербській вулици у Львові повна. Шум і гамір, бо всі нараз живо розказують щось, вимахуючи руками; матіркують, кленуть, вимахуючи руками, і вигукують, бючи пястуками об столи, що аж пугарі підскакують.

Хто щойно увійшов до винарні, той не лише не доміркувавсь би, про що вони балакають і чому так так дуже сердяться. Був би й не доглупався, якою мовою вони балакають. Бо там мішалися з собою не дві і не три мови. То була сумішка, бо у винарні зійшлися ріжні народи Сходу й забалакали ріжними мовами, яких саме той Схід має чимало.

Майже при кождім столі винарні балакали іншою мовою. При однім столі сиділи Греки з острова Самос. Вони між собою балакали по грецьки. За сусіднім столом, де сиділи адріянопільські Болгари, Греки перекликувалися мовою, зрозумілою при обох столах, себто турецькою. Турок панував над Грецією і над Болгарією, тож і тут і там було багато таких, що володіли мовою пануючого народу.

У винарні були ще Татари, Серби, Турки, Вірмени й інші породи людий. Вірмени балакали всіма мовами і балакали найбільше. Наймовчаливіщі і найспокійніщі були Турки. Може тобу, що при чужих не пили вина. Вони лише сербали каву і курили люльки.

Майже всіх тих гостей Дулібіча вже вчера зігнала була до винарні велика потреба. То були купці, що з Царгороду, чи з інших місцевостей в царстві султана привозили до Львова ріжний товар. Хоч Львів мав такий привілей, що за товар, везений до Львова, купець мита не платив. Не так не платив, як мав право не платити. Та з цього права купці не мали ніякої користи, бо шляхоцька шабля мала більшу силу, як соймове, чи королівське право. Шляхоцькі пани маєтків, крізь який ішов купецький шлях, переймали купців і лупили з них мито: як не грішми, то частиною везеного товару.

Деяким вельможам соймові конституції давали право брати мито за товар, везений крізь їх маєтки, хоч і там товар, спроваджуваний львівським міщанам, привілей звільняв від мита. Не лиш ті пани, що мали привілей, лупили мито. Купців обдирали також ті шляхтичі, котрі такого права не мали. Не було влади, котра мала би право і силу втиркатися, в те, що який пан робить у своїм власнім селі; там не було також кому оборонити купця перед безправством приватного мита.

Куди купець не обернувся, то попав на якусь рогачку, якийсь перевіз, якусь комору великого шляхтича, або дрібношляхоцький прикоморок.

Найменше того мита боялися вірменські купці. Вони возили товар великою спілковою валкою, по їхньому каравaною, під проводом отамана, караванбаші. Таку каравану Вірмени обезпечували сильним конвоєм добре узброєних, добре володіючих зброєю і сміливих вірменських молодців. Вірменська каравана не дала себе виграбувати ні розбійничим опришкам, ні шляхоцьким митникам. Інші купці, що не мали сильних конвоїв, довозили до Львова лищ половину свого товару, або й ще менше.

Якось то зїхалося до Львова більше купців з ріжних сторін. Зібрані в шинках, щоби покріпитися і зібрати новини з цілого світа, розказували також про свої пригоди. Кождий з них нарікав на митне опришківство шляхти. Один, що зайшов був до Дулібіча, розказував:

— Кілько з нас злупили, заки наша валка доїхала від молдавської траниці до Цвітової коло Бучача, не скажу, бо до Цвітової хто інший вів рахунки валки. Від Цвітової я перебрав сей обовязок. Від тої Цвітової лупили з нас шкіру на таких митних стаціях: Цвітова, Бучач, Переволока, Петликівці, Підгайці, Литятин, Потутори, Бережани, Нараїв, Білка, Бриків, Волків, Перемишляни, Куровичі, Германів, Миклашів, Винники. Разом сімнацять! Хоч бували по три й по чотири місцевости вкупі, то кожда з них виграбовує купця. В Германові аж дві рогачки і на кождій здирають.

— Багато? — спитав якийсь Львівчик.

— Як де, — відповів купець. — Брали від кождого воза по злотому, по шість, по вісім і по дванацять злотих. Крім тих злотих від кождого воза брали ще якийсь дарунок з нашого товару. Приміром в Нараєві взяли по вісім злотих від воза і за шість золотих цитрин, рижу, родзинків. Від одного купця, що їхав з перським атласом, жидівські арендарі Яна Потоцького взяли аж половину того атласу. Якби не те, що решту сховав під маловартним товаром, то заки доїхав до Львова, був би в руках ріжних митників лишив ввесь свій товар.

— Я щось маю доповісти до того, що ви розказуєте, — перебив якийсь, ні то шляхтич, ні то міщанин. — Я йшов з транспортом биків, німецькими купцями зібраних коло Турки. В Яворові передав я ті бики іншому і сам вертався до Турки. Вгадайте, кілько то разів треба нам було заплатити мито по два до шість ґрошів за штуку?

— Від Турки до Яворова пятьдесять разів, — відповів хтось і прикусив язика, гадаючи, що ляпнув забагато.

— Не переборщуйте! — сказав інший.

— Переборщує? — заперечив перший. — Не пятьдесять, не сто разів, а сто сімдесять чотири митних рогачок ми мусіли заплатити!

— Мене зруйнувала ще гірша напасть, як безправне мито, — розпочав Грек, що до Львова приставляв малмазію. — Мене зруйнувала сердечна гостинність одного шляхтича, котрий саме тоді, коли я з моїм вином їхав попри його двір, сидів на ґанку і курив люльку. Від ґанку до дороги було досить далеко, отже він сам не видів, що в моїх куфах Та сказала йому се служба, котра прибігла до него спитати, яке з мене злупити мито. Коли він вчув, що я везу малмазію, приказав мене запросити до двора.

„Щоби від напасти не пропасти, треба йти", погадав я собі. „І не зашкодить, як даром смачно пообідаю".

— Наробив же я собі біди. Ліпше було не приняти запросин. Якби я був цілу куфу лишив у руках того шляхоцького опришка, і з рештою втік якнайскорше, то був би спас маєток. Та я гадав, що по доброму виторгую бодай тільки, що шляхтич вдоволиться чверткою куфи. Я пішов до двора на свою згубу.

„Вас Господь Бог зіслав мені, щоби спасти моє життя!" заревів шляхтич обіймаючи мене. „Я вже хотів повіситися, так на тім безлюддю скучно. Ви світовий. Багато бачили, ще більше чули. Розкажете мені дещо".

(Далі буде).

ЯК СОНЦЕ СХОДИТЬ.

Як сонце сходить, думка моя
Лине, блукає вРіднім Краю
Понад долини, де колись я
Безжурно мріяв в зелен-гаю.

Безжурно мріяв золоту долю,
Думав про красний широкий світ:
Жита й пшениці маяли в полю,
Вогнем горів маковий цвіт.

Блищали коси в золото-сонцю,
Під серпом тріщав колосся жмут,
Розцвились рожі коло віконця,
Косатні сині і запах рут.

Ліниво дим ранком стелився,
Серпанком в полю низько ляг,
І зайчик з поля запізнився,
Овес з росою геть поляг.

Блистіли роси, як перлини,
Комашки маяли в траві,
Зацвили луги й полонини,
Шуміли сосни на горі.

А в лісі мило сонце гріє...
Хто в лісі був в Ріднім Краю,
Сам знає, як то душа мріє
І почуваєсь, мов в раю.

Дм. Захарчук.

У селі склалося так, що на ту саму годину захотіли молодята вінчатись, а інша родина хотіла похоронити свого помершого. Священик рішив цю справу так:

— Насамперед дам шлюб — мерлець і так уже не може передуматися.

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

„АВОСЬ, НЄБОСЬ ДА КАКНІБУДЬ".

Отсі три слова були проклятгям старої царської Росії; такими вони лишилися й у „поновленій", комуністичній Росії. Зразок отсього „авось" подає московська „Правда" в такій замітці:

> Зчіпник ваґонів Сливка побачив у потязі, що одно вухо зчіпки глибоко надломане. Він покликав старшого Проценка й запитав його:
>
> „Як ти думаєш, Проценку, чи витримає це вухо в дорозі?"
>
> „Воно, очевидно, небезпечно. Але мусить витримати. Цей надлом уже старий".

Після того потяг пустили в рух. І ось те „авось, нєбось да какнібудь" привело до того, що в дорозі знівечилися 19 ваґонів, які мали автоматичну зчіпку.

ПІДНІЖКИ І ГРЯЗЬ МОСКВИ.

Київська комуністична ґазета „Пролєтарська Правда" подає таку „верноподданческую" новинку:

> Вчителі й студенти київського університету готуються святкувати сотну річницю заснування університету. Київський горсовіт робить заходи перед владою, щоб університетови дано імя академіка О. Ю. Шмідта.

Отак хоче комуністична влада на Україні, щоб університет у столиці комуністичної України мав за патрона „комуністичного вченого", обмосковленого Німця, Шмідта. Українців, „достойних" бути патронами університету, московські халуї (льокаї) не знайшли.

ТВЕРЕЗИЙ ГОЛОС.

Ужгородська ґазета „Українське Слово" говорить про наше захоплення виставністю, „парадами", а разом з тим і браком витревалости в щоденній праці:

> У нас відбуваються ґрандіозні, романтичні зїзди, а нема кому обслужити читальні на селі. Нема кому обслужити, бо люди цей дрібний обовязок щоденного життя собі легковажать, не вчаться, як то працювати в читальни, в кооперативі, бо думають, що досить бути на зїзді й ухвалити резолюції.

Чи не те саме ми бачимо в себе тут на еміґрації? Чи ми також не любимо головно говорити, парадувати, зїздитися й ухвалювати, а за пляномірну щоденну роботу й не беремось? Ухвалили, вибрали, наказали, вилаяли, сказали, а робити — нехай хтось інший, а не ми. Чи далеко так зайдемо?

ПРАВДИВИЙ ПІДХІД ДО СПРАВИ.

Львівська ґазета „Вісти" в передовиці „Рішаюче в боротьбі з большевизмом" між іншим пише:

> Для нас питання большевизму це тільки частина московського питання. Значить, нам треба бити большевиків так, щоб ці удари відчувала Московія безпосередньо. Нам треба завжди памятати, що для нас не в тому лихо, що Москва большевицька, а в тому, що вона панує над нами.

Ми завжди стояли й стоїмо на такому становищі. Можемо лише радіти, що нарешті й краєва преса заговорила про це отверто й без обиняків.

Боремося й будемо боротися проти панування на Україні не лише якоїнебудь Москви, але й кождого іншого окупанта. Це наше „вірую", і від нього ні один активний Українець не відступає й не чекає „манни" для Українців від нікого чужого.

В. К.

— Ось це жінка, через яку я втратив сто тисяч!

— Не може бути! Ти стільки видав на неї?!

— Ні лише вона має сто тисяч віна, а не хотіла вийти за мене!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАУКА — КЛЮЧ ДО УСПІХУ Й ЩАСТЯ.

Нераз доводиться нам чути, що наступна війна буде війною мозку проти мозку, науки проти науки. При найновішім винаході Миколи Теслі, це виглядає на правду. Кажуть, що Тесля винайшов так звані „проміні смерти", котрі на віддаль двіста пятьдесять миль є в силі знищити міліонову армію.

Винахід цей покищо остається тайною і не можна знати точно про його докладну силу та про можливости практичного вжитку. Годі навіть докладно ствердити, чи те все не є „політичною качкою", бо й таке буває. Одначе з певністю можна сказати, що коли такого винаходу покищо нема, то він буде. Певною річю є й те, що такий винахід буде причиною зміни устрою не якоїсь одної держави, але устрою цілого світа. Від того, в чиїх руках такий винахід опиниться, залежатиме устрій цілого світа. Такий винахід у невластивих руках, може бути причиною винищення цілих народів.

З другої сторони є ще інша можлвиість. Нагадаймо собі останню світову війну. Коли вона вибухла, кождий, хто хоч трохи був обзнакомлений з мілітарними силами Европи та засобами, які вони мали до розпорядимости, був переконаний, що війна при такім узброєнню не може довше потревати як два місяці, бо на третій місяць вже не сталоб людей. По двох роках впроваджено „великі Берти", трійливі ґази, плинні вогні, тенки, й інші страховища, а про мир ніхто і не подумав. Перед „Бертами", навчилися ховатись, проти ґазів винайшли маски і т. д. Одним словом: на кождий винахід знайшли середник проти нього. І не знати, як довго той пекольний танець був би тревав, колиб економічні обставини не змусили були воюючих до заключення мира.

Такесаме може статися й тепер. На „проміні смерти" хтось винайде „проміні життя" й одні одних зневтралізують, а життя попливе далі своїм руслом.

Коли так, може хтось сказати, то пощо було псувати папір і завертати людям голови? Хай собі тим голови морочать ті, що бавляться в політику. У нас, Українців, звичайно відповідають у таких випадках: наша хата з краю, нічого не знаю й нікого не займаю. От у тім і сук. Ми є вже народом, і то зрілим народом, який перейшов важку школу життя. У нас є державницькі змагання і наша хата не може бути з краю: бо чи ми будемо займати кого, чи ні, то нас будуть займати, і ми мусимо знати, як боронитися. Тому і таких річей не треба пускати мимоходом.

Бо от представмо собі зачаровану країну, яку назвемо країною щастя. Оточена високим муром, замкнена на залізну браму. Біля брами лежить ключ, напів запорпаний у піску. Перед брамою бавиться громада дітей, ріжного росту, ріжного вигляду, ріжного строю. Одні ситі, гладкі, вдоволені, а другі голодні, обдерті, зі синяками на тілі. Одні і другі якось тужно позирають на браму і чекають хвилі, коли та брама отвориться, щоби вони могли ввійти. І підходять ті діти щораз ближче до брами і вже й ключ бачать, але ніодному з них ще не прийшло на думку, підняти той ключ і отворити ним браму.

Ця зачарована країна — це те, до чого ми всі прямуємо, а що називаємо щастям. Ці діти, що бавляться перед брамою, це народи; а ключ, що лежить біля брами, це наука. Людство є на передодні великого відкриття, а хто те відкриття зробить, той посідатиме той ключ від брами і стане паном ситуації.

Українці! Наші вигляди посісти ключ не гірші від інших. Лише мусимо працювати на полі науки. По вакаціях шлім наших дітей на вищі студії, щоби бодай вони підняли той ключ, котрого ми не бачили і не знали, до чого він служить

Адвокат **В. Кузьма,**
Нюарк, Н. Дж.

ЧИ ПОТРІБНА ОРҐАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ФАРМЕРІВ?

Депресія вчить нас, що найгірше потерпіли на ній робітники, котрі не є зорґанізовані. Бо як хто нині працює, то головно робітники юнійні, яких можна назвати „щасливцями". І хоч роботи поправляються, то на порожні місця по фабриках юнії покличуть своїх членів, а інші далі будуть без праці, хоч депресії не буде.

Але найгірше представляється справа з робітниками, коли вони вже перейшли сороковий рік життя, а до жадної юнії не належать. Їм дуже важко знайти працю і в добрих часах, бо тепер держаться по фабриках такої системи, що приймають на роботу тільки молодих і метких, а декуди вимагають ще й вищої освіти.

Щож у таких випадках робити? Чи не краще для тих, що ще мають трохи готівки, поселюватися на фармах, де всежтаки, працюючи щиро, можна в певній мірі запобігти лиху та придбати стільки, щоб оплатити видатки та якось жити.

Та от пригляньмося нашому українському фармерови, котрий уже від літ працює тяжко на своїй землі. Що він має з цеї праці? Коли зайдемо до першого - ліпшого фармера, то побачимо часом навіть дуже гарні ґаздівства, здорову худібку, а на ґрунті гарні плоди його тяжкої праці. Відразу стає нам ясним, що багато це коштувало праці, щоби все те удержати в такім гарнім порядку. Беручи по міськи, де за все так дорого треба платити, подивляємо дорібок фармера й думаємо, що він повинен чутися щасливий, що вчас лишив міські гаразди та став незалежним чоловіком з добрим виглядом на будучність Аж коли познакомимося ближче з подробицями того фармерування, та цінами, які він дістає за свої продукти і порівнаємо загальні розходи з доходами, то прийдемо до дуже сумного заключення, бо переконаємося, що на ділі фармерови лишився тільки спомин з цілорічної тяжкої праці, але матеріяльні користи з неї майже ніякої.

В чім отже причина, що цей працьовитий фармер, за якого продукти мешканці цілої Америки мусять платити добру ціну, не годен мати відповідної нагороди за свою тяжку працю? Скаже дехто, що це тому, що фармер не працює відповідно до найновішої фармерської системи, не слідить за тим, з яких продуктів у свій час можна мати найбільшу користь, і не знає, де і як їх збувати, щоби дістати найвищу ціну. І це правда. Одначе запобігти цьому не можна одинцем, але можна це зробити орґанізацією, яка слідила би за найменшими подіями в цім напрямі та давалаб своїм членам відповідні дорого вказівки й отворилаб свій ринок збуту, незалежний від посередників. Така орґанізація подбала би про це, щоб і розходи фармерські були менші, закуповуючи в більшій скількости насіння, штучний навіз чи рільничі знаряди. Через те член орґанізації міг би все те дістати дешевше, а за свої продукти дістати ліпшу ціну. Великі фарми вже давно звязані такими орґанізаціями, і вони все добиваються полекш для себе у Вашинґтоні. Лишилися досі незорґанізованими дрібні фармері, котрі найбільше такої піддержки потребують, а з котрими, як одиницями, ніхто не числиться.

На цю тему повинні заговорити наші свідоміші фармери. Як думка оснування „Союза Українських Фармерів" була би поперта, то в короткому часі така орґанізація ввійшла би в життя. Тоді скликаноб загальний зїзд фармерів і на ньому обговореноб усі ті справи. Думка про скликання такого зїзду зродилася вже серед кількох свідоміших фармерів в Милвил, Ню Джерзи. Над програмою зїзду, як і над напрямом такої орґанізації вже працюють ініціятори. Та перед скликанням зїзду добре було би, щоб і ширший загал фармерів висловив на цю тему свої завваги.

М. Стоколоса,
Милвил, Н. Дж.

ЯК БИ НЕ ГОРЕ.

Ох, який той світ прекрасний:
Куди глянеш, чар, краса!
Земля колесом млинцює,
А довкруги небеса.

А на землі добра всього
Дає суша, дає море.
Ах, як гарно булоб жити,
Якби не це, що звесь горе.

Анастасія Рибакова.

АФРИКАНСЬКИЙ НЮ ЙОРК

Казаблянка, надбережне місто в Мароку, зветься в мові туземців Дар ель Беда. Телєфонічно, чи в торговлі не кажуть Казаблянка, лише Каза.

Казаблянку, що ще в 1907 році була невеличким містом, сьогодні звуть африканським Ню Йорком. За кілька літ добробуту зросла Казаблянка по американськи на метрополію та росте далі. Хоч часи добробуту стали вже лише спогадом.

Росте Казаблянка не вгору, а вширину. Хмародерів не має. І не потребує їх. Є тут аж забагато землі й місто розростається на всі боки наче плісньь. Безконечні вулиці вибігають зі середини до перифєрій та переходять у пустиню. Та рівномірно з розвитком міста вулиці продовжуються на всі боки. Все прибуває тих страшних вулиць, на яких нема нічого крім сонця, пороху та білих мурів. А це все прикрашене поганими реклямовими написами.

Африканське побережа Атлянтійського океану, це зелено-бура рівнина, оживлена лише то тут, то там дрібними дуарами (оселями) туземців та стадами худоби. Поверхня океану, зелена наче безконечна лука, відділена від суші лише білою, пінистою стяжкою припливу, що все хитається.

Казаблянка з літака подобає на білу пляму, поперетинану бороздами вулиць, із двома велитенськими кліщами, пристаневими будівлями, що вибігають у море. Зблизька ті „кліщі" виглядають зовсім прозаїчно. Камінна гребля, довга дві милі, вузька наче мур, опанцирена проти ударів океану бетоновими велитенськими чотироугольниками. Вкрита гниючими головами риб і скуленими сплячими туземцями.

Мала пристань, що прилягає до суші, при відпливі показує дно та заповняє повітря відразливим запахом висихаючого багна та гниючих тварин. А всюди курява, похожа на метелицю.

Цілий побережний бульвар Балянд повний гамору та дзеленькоту ланцюгів. Митний будинок, побудований в новомароканському стилю, прикрашений мозаїкою та різьбами в дереві, подобає на церкву, поставлену через помилку в пеклі.

Пристань у Казі, це пекло. Поспіх заступив тут африканський спокій. Американський поспіх під африканським небом. Втеча перед скрутою (депрешен). Життєвий поспіх захопив і стару дільницю туземців, що потопає посеред бетонових палат европейського міста, а її плоскі жовтаві дахи обмотані густо телефонічними дротами.

А вже найбільший рух видно під „Годиновою Вежею" на Французькій Площі, де ряд автобусів стоїть перед будовою, означеною трома буквами: С. Т. М., що значить: Товариство Комунікації в Мароку. Коли хочете куди їхати, до Рабату, до Маракешу, Моґадору, кудинебудь, вистане купити тікет означений числом сидження. Вистане передати свою валізу брудному Ніґрови, а він безпечно помістить її на даху воза та простягне руку за бакшишом: „Ніґер пє каву, месє" (пане).

Чим далі від моря, тим життя стає повільніше. Адміністраційна площа це вже ідилічне місце, де дрімають кущі із синіми цвітами та білий „Памятник Побіди", що потопає в зелені.

Султанова палата спить, затоплена в сонці.

Також Нова Медіна — нове місто туземців — не подібна до світа. Вулиці оспалі, продавці сидять, підібгавши під себе ноги. Сидять наче статуї, мучені спекою, з купкою дактилів, покинутих у поросі, або з кошиком берберських фіґ, обліплених брудом.

Спека страшна. Дівчата з Бусбіру, дільниці кохання, спочивають напів голі на вузьких подушках попід стінами своїх світлиць. Подеколи, з подувом вітру, доходить аж сюди шум, похожий на зітхання.

Це гук Кази, голос праці. Каза жиє, гуде. Замовкне аж після заходу сонця, як спека зменшиться та настане вечір.

Вечорі в Казі приємні. Повітря чисте, свіже. Люди заповняють бари, пють саперітіви, проковтують „кревети", малі рачки з крихкою шкаралупою, що облуплюються, наче бурські горішки, а смакують наче лянґусти. Музика в „Меджестіку" грає „Циганко, ти красуне". Порожні шкаралущі з рачків валяються масами на доливці поміж столами та тріскотять під ногами.

У дільниці туземців сотки ґрамофонів захрипло співають мелянхолійні арабські пісні. Водоноші випорожнюють при криницях свої обридливі міхи з овечої шкіри. Повітря холодніє, світла горять. нарешті вечір. Хвилина відпочинку.

З ТУРЕЦЬКИХ ЖАРТІВ

Мустафа Аділь був славний лікар, шанували його в усій Смирні. Заходив часто до одної гостинниці. Як лише там зявився, власник гостинниці прискакував зараз і просив до багато заставленого стола. Одного вечора, як у гостинниці було повнісько гостей, підійшов до власника гостинниці один студент і сказав:

— Мустафа Аділь забув дома гроші й просить вас, щоби ви позичили йому пятьдесять фунтів.

— Мустафа Аділь! — сказав господар — Що за почесть! Пятьдесять, кажете? А не хоче він сто або тисячу? Все, що маю, стоїть до його розпорядження!

Студент сказав собі дати таки 50 фунтів і пропав.

Минали дні, минали тижні, а власник гостинниці не діставав назад своїх грошей. Вже йому було дуже прикро, бо потребував грошей, та рівночасно було й ніяково, бо не знав, як йому впімнутися в лікаря тих 50 фунтів. Вкінці зібрався на відваґу та сказав Мустафі Аділеви про довг. І дізнався, що славному лікареви невідомо про ніяку позичку. Студента вдалося відшукати й Мустафа Аділь сказав прикликати його до свого столика.

— Ти безстиднику! Як ти міг позичати гроші на моє імя?

— Я безстидник? Як я маю це розуміти? Хто собі позичив гроші: ти чи я?

— Ти!

— Отже! Чи то який стид позичати гроші? Стид є мішатися в чужі справи!

—o—

На вулицях турецької столиці Анґори увихаються типи, які продають землякам і чужинцям собак. Мельник Галід натерпівся вже багато від щурів. Постановив собі купити расового собаку, що виловлював би щурів. Продавець зажадав за собаку великі гроші, та впевняв мельника, що собака напевно виловить йому щурів. Мельник заплатив за собаку та вдоволений пішов до дому. Собаку впустив до пивниці, де аж кишіло від щурів. На другий день Галід заглянув у пивницю. Щурів було ще більше, а собака ще зменшився: висох. Лютий Галід забрав собаку, побіг на вулицю та відшукав продавця.

— Ти шахраю, ти брехуне! — закричав мельник. — Цей собака не вбив ніодного щура!

— А ти хочеш, щоби той собачка з якими щурами заходив собі? — спитався продавець.

— Якто з якими? Що за питання?! Та з тими, що є в моїй пивниці!

— Ах, якжеж ти можеш вимагати, щоби цей шляхотний собака був такий жорстокий, щоби загризав домашніх мешканців! Почекай лише, як з вулиці прийдуть чужі щурі!...

—o—

У турецькому суді відбувалася розправа. Власник мясної крамниці заскаржив одного чоловіка, що ввійшов, порозглядався, понюхав і вийшов нічого не купивши. Купець твердив, що гість збаламутив обслуґу, а крім того покористувався чужою власністю, бо нюхав повітря, пересичене запахом вудженин. Повинен за це заплатити.

Суддя спитав обвинуваченого, чи має при собі гроші. Обвинувачений подав гаманець з грішми. Суддя висипав собі гроші на долоню та сказав до обвинувача:

— Отже, щоби було по справедливости, понюхай і ти осьті гроші, що є власністю обвинуваченого.

Так справа закінчилася, а суддя став найпопулярнішим у Стамбулі.

Як у Туреччині заборонили носити фез, не всі Турки знали як носити капелюх, тому, що капелюх має „зад" і „перед", а фез (завій) можна носити, як завгодно. Зпочатку багато носили капелюх китичкою (волосіння) наперед. Їх висмівали ті, що знали, як капелюх носити.

Раз гурток Турків пішов на лови. Застрілили багато, лише Ізмаілові не щастило. Заяці так скоро втікали перед ним, що годі було взяти якого на ціль. Тоді Ізмаіл зняв капелюх і заложив його на протилежний бік.

— Що ти робиш? — спитав хтось його.

— Коли заяці побачать мій капелюх іззаду, до може думатимуть, що я йду додому тай не будуть утікати.

КОНҐРЕСОВА БІБЛІОТЕКА У ВАШИНҐТОНІ.

Так звана Конґресова Бібліотека у Вашинґтоні, щодо числа книг найбільша бібліотека в Америці, була заснована в 1800 році ухвалою американського конґресу, який призначив на ту ціль пять тисяч долярів. У 1812 р., підчас війни з Англією, англійське військо заняло було Вашинґтон і спалило „капітоль" при чім згоріли всі книжки, три тисячі томів, які були в той час у бібліотеці. Замінила їх приватна книгозбірня Томаса Джеферсона, до якої що року докуповувано по кільканацятьсот книг, так, що в 1850 році Конґресова Бібліотека обіймала вже 55,000 томів. У 1851 році половину їх зруйнував другий великий пожар, та з помічю публичних фондів і приватних пожертв бібліотеку швидко доповнено і від того часу вона вже з року на рік швидко зростала і множилася. З фондів, призначених конґресом, куповано нові книги й набувано цілі приватні книгозбірні. Окремі люди дарували свої бібліотеки і цінні рукописи та документи. Скоро в капітолі не стало місця і в 1897 році коштом шістьох міліонів долярів станув теперішний будинок Конґресової Бібліотеки, велика будівля з сірого ґраніту, яка займає три з половиною акрів землі і в нутрі декорована та різьблена відомими американськими малярями і скульпторами; з технічного боку це найліпше влаштована бібліотека в світі.

Конґресова Бібліотека має тепер близько 4,800,000 книг і брошур, стількиж міліонів рукописів, поверх 1,200,000 мап і карт, поверх 530,000 друків і звиш міліон нумерів музейної збірки. Доповняється вона ріжними способами. Американський закон про „капірайт" (авторські й видавниці права) вимагає, щоби два примірники кождого „капірайту" (видання) були передані в Конґресову Бібліотеку. Таким способом вона дістає всі американські книги, друки й видавництва. Далі, вона має свого представника в Парижі, котрий слідкує за европейськими видавництвами й дістає цінні книги та цілі книгозбірні. З 101 чужими краями і державами бібліотека має умови про виміну урядових видань і документів і дістає таким способом що року яких 12,000 томів.

В головнім, загальнім відділі бібліотеки найкраще заступлені бібліоґрафія, політичні і соціяльні науки, американська місцева історія й біоґрафія. Розуміється, є великі збірки книг і для інших ділянок науки і письменства. Крім загальної бібліотеки є ще спеціяльні відділи музики, друків, періодичних видань, славянських, семітських, скандинавських літератур. Славянський відділ має між іншим найбільшу, яка є поза Росією, збірку російських книг. В основу її лягла приватна бібліотека Г. В. Юдина, 80,000 томів, яку в 1907 році куплено і привезено з Сибіру; від того часу додано до неї ще 45,000 книг.

Конґресову Бібліотеку засновано з думкою, що вона має служити передовсім членам конґресу, федеральним урядовцям, суддям у Вашинґтоні, тощо. Одначе віддавна вже її відкрито для загалу і користуватися нею можуть „усі читачі понад шіснацять літ віку". Не можна їм лише брати книг з бібліотеки до дому, але, зайшовши в бібліотеку, можна дістати й читати, скільки хто хоче. В головній читальні є місце для 1,000 читачів. Там же розміщено на полицях 11,000 томів, до яких сам читач має приступ; за іншими мусить звернутись до бібліотечного службовця, щоби дістав їх з маґазинів. Коли читач приходить правильно і потребує все тих самих книжок, то їх для нього резервують і тримають на столику, за котрим він звичайно сидить.

ФЛС.

Зрозумів.

Прошак лізе вулицею на колінах. Поліцай його питає:

— Чого ви повзете вулицею?

Прошак: Та ви, пане, самі перед хвилиною кричали на мене, що я тут стою.

— Я ніколи в житті не зрадив моєї жінки.

— А, то ви зразок чесного чоловіка! пробував!

— Так, а скільки разів я це пробував!

Кріза.

Англієць покинув Лондон і поселився в малому селі. Йому пропав пес, якого дуже любив. У сусідньому місті дав оголошення до газети, що виплатить тому сто фунтів, хто найде пса. Оголошення в газеті появилося, одначе ніхто не зявлявся, що найшов пса. Нетерпеливий джентельман поїхав тому до міста та поступив до відділу оголошень згаданого часопису.

— Я хотів би бачитися з управителем відділу оголошень у справі мого пса, про якого я дав оголошення.

— Управитель відділу оголошень вийшов, — відповів возний.

— То попросіть його заступника.

— Він також вийшов.

— Добре, то запровадьте мене до головного редактора.

— Він також вийшов, пане.

— Іґі! — скрикнув Англієць — то нікого нема з ґазети?!

— Ні, пане, всі пішли шукати вашого пса!

Чудо.

— Диви, я все поплатив і ще мені осталося пятьдесять долярів, а сьогодні вже осьмого по першім. Як то може бути?

— Ти певно забув щось заплатити.

По науці.

— Ти чого такий заплаканий?

— Учитель вибив мене за це, що я відразу не міг найти Америки на мапі. А Колюмб потребував кілька місяців заки найшов її.

— Прийміть мої щирі спочування з приводу смерти вашого вуйка. Як довідуюся, записав вам велику частину майна: прийміть мої щирі гратуляції.

У суді.

— Чи хочете, щоби вам призначити оборонця?

Обвинувачений: Ні, спасибі. Та я був би вам дуже вдячний, колиб мені дали двох певних свідків.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

Проситься відділових секретарів присилати повідомлення про всякі збори принайменше один тиждень перед зборами.

ЙОНКЕРС, Н. Я. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеться в пятницю, 20. липня, в годині 7-мій ввечір, в гали Укр. Гор. Клюбу, 13 Вашинґтон вул. Буде піврічне справоздання і справа пікніку. Не явившийся член заплатить кару після статута. — Н. Мазур, предс.; В. Мандзій, секр.

НЮ БРІТЕН, КОНН. Бр. св. Петра і Павла, від. 254, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинґ відбудеться в пятницю, 20. липня, в гали церковній, точно в годині 7:30 ввечір. Кождий член мусить явитись на означений час, бо є дуже важні справи до полагодження. Члени, котрі ще не виміняли старих грамот на нові, нехай постараються виміняти до кінця цього року. Проситься довгуючих членів конечно вирівнати свої залеглости. — М. Тамчишин, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться в пятницю, 20. липня, в годині 7:30 ввечір, в гали Укр. Горож. Клюбу. Проситься усіх членів прибути на цей мітинґ. — М. Курдина, предс.; І. Нестерук, кас.; П. Куркі, секр.

БАЙОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 281, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинґ відбудеться 20-го липня, в годині 8-мій ввечір, в гали У. Н. Дому, 35 Вест 19-та вул. Обовязком є кождого члена прибути на цей мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Буде справоздання контр. комісії за пів року, справа свята 40-літнього ювилею У. Н. Союза та інші. Проситься тих членів, котрі ще не змінили своїх грамот на новий ряд, щоби це зробили найдальше до піврічного мітинґу. Довгуючим членам пригадується, що кождий має вирівнати свою залеглість. — Ів. Довгань, предс.; Ів. Кот, кас.; Л. Бачинський, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє членів, що півріччий мітинґ відбудеться 22. липня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Оклей і Райс вул. Обовязком є усіх членів прибути на цей мітинґ. Довгуючі члени, коли не вирівнають своїх залеглостей, будуть суспендовані. Члени котрі ще не змінили своїх грамот, нехай зволять принести на мітинґ до виміни свої старі грамоти. Ніяке зволікання не поможе, цього року мусять усі члени змінити грамоти. Проситься членів привести своїх знакомих або рідню і вписати їх в члени У. Н. Союза. За нових членів У. Н. Союз платить нагороду, тому користайте з нагоди. — Микола Гуль, пр.; Іван Дацьків, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Івана Франка, від. 103, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться 21. липня, в годині 6:30 ввечір, в церковній гали на Скот вул. ч. 1211. Напоминається кождого члена щоби прийшов точно на означений час, бо є важні справи до полагодження. Контр. комісія здасть справоздання. Взивається довгуючих членів вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Кождий член має принести понад вкладку 50 центів більше, бо треба заплатити за галю. Проситься членів привести нових членів, бо на цих зборах будемо принимати без вступного. Члени, котрі хотять змінити свої старі грамоти на нові, нехай принесуть старі грамоти на мітинґ. — Т. Барсук, предс.; Н. Кудринський, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 252, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітинґ відбудеться 22-го липня, в годині 12:30 вполудне, при 1944 Вест Ірі вул. Проситься всіх членів прибути, бо є важні справи до полагодження.

Учителька (питає ученика на другий день науки): Якжеж тобі подобається в школі?

Ученик: Дуже добре, прошу пані, лише в школі трачу надармо ціле передполудне.

— Ця папуга буде напевно самиця!

— Відкіляж це знаєш?

— Бо приглядається у зеркалі води!

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. 35.

Червона шпигунка, Ольга, побачила, що вона стратила напрям. Вона знала, що Вільгельмшталь лежить напівдень, куди вона мусіла прямувати. Але, блукаючи по лісі, щоб обійти британські війська, вона стратила напрям. Хотіла глянути на компас, але його не було. Вона свій компас згубила.

Ольга почала пригадувати, де вона бачила востаннє британський відділ і потім перебирала в памяти, де і який зворот вона робила в лісі. Та це їй не помогло. Вона лише прийшла до того висновку, що відійшла геть від британської лінії й нема небезпеки попастися Британцям у руки.

Вона кружляла по лісі, стараючись натрапити на стежку, яка далаб їй певний напрям. Але чим далі, тим вона все більше робилася безпорадною, бо не могла вибратися з ґущавини. Її кінь змучився й тепер ледви ступав по глибокому лісному сушняку. Наступав вечір і страшна в джунґлях ніч наближалася.

Ольга злізла зі свого коня й майже в розпуці почала шукати виходу з ґущавини, щоб не лишитися тут на ніч. Ольга була хороброю й відважною дівчиною. Вона не боялася продиратися через лінії ворогів і не боялася того, що могла бути розстріляною за шпіонажу; але ніч у джунґлях лякала її.